

MUHABBATNING FOJIALI QISSASI: SHAKESPEARE IJODIDAGI ‘ROMEO VA JULIETA’NING ABADIY QISMATI

Raxmatova Marjona Ravshanova.

Kattaqo'rg'on Davlat Pedagogika instituti

Annotatsia

Ushbu maqolada Uilyam Shekspirning mashhur tragediyasi — “Romeo va Julieta” ning badiiy qiymati, asosiy g‘oyasi va obrazlar tizimi tahlil qilinadi. Asarda ikki dushman oila vakillari bo‘lgan ikki yosh qahramonning sof muhabbati, ularning ijtimoiy to‘siqlar oldida kurashi va fojiali taqdiri yoritiladi. Maqola tragediyaning insoniylik, bag‘rikenglik, ijtimoiy adovatning zararli oqibatlari haqidagi muhim falsafiy mazmunini ochib beradi. Asarning bugungi zamon uchun ham dolzarbligi, undagi axloqiy saboqlar va yoshlar tarbiyasidagi o‘rni keng yoritiladi.

Kalit so‘zlar : Shekspir, Romeo va Julieta, tragediya, muhabbat, adovat, Verona, fojia, obrazlar, badiiy tahlil, insoniylik, jamiyat, konflikt, oila mojarosi, bag‘rikenglik.

Kirish

Dunyo adabiyotining durdona asarlari orasida Uilyam Shekspir yaratgan tragediyalar alohida o‘rin egallaydi. Ulardan biri — **“Romeo va Julieta”** — insoniyat tarixida eng ko‘p o‘qilgan, eng ko‘p sahnalashtirilgan va eng ko‘p tadqiq etilgan muhabbat fojialaridan biridir. Asarda o‘rta asr Italiyasining Verona shahri tasviri, jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar, oilaviy adovat va yoshlar hayotining

murakkab jihatlari yorqin ifodalangan. Bu tragediya bir qarashda faqat ikki yoshning muhabbat hikoyasi bo'lib tuyulsa-da, aslida u jamiyatning tub muammolarini, odamlar o'rtasidagi ziddiyatlarning ildizlarini, nafratning avloddan-avlodga o'tib borish mexanizmini chuqur fosh etadi.

Asarning markazida turgan Romeo va Julieta obrazi insoniy tuyg'ularning pokligi, jasorati va o'z baxti uchun kurashish kabi fazilatlarni mujassam etadi. Ularning sof va beg'ubor muhabbati ikki oila o'rtasidagi uzoq yillik adovatni yengishga urinadi, biroq oqilona qarorlar yetishmasligi, kattalarning xatolari va jamiyatdagi ijtimoiy to'siqlar natijasida fojia bilan yakun topadi. Shekspir bu tragediya orqali nafaqat yoshlarning fojeaviy taqdirini tasvirlaydi, balki odamlar o'rtasidagi totuvlik, bag'rikenglik va o'zaro hurmatning ahamiyatini ham alohida ta'kidlaydi.

“Romeo va Julieta”ning bugungi kunda ham dolzarbligini ta'minlab turgan jihatlardan biri — undagi abadiy mavzular: muhabbat va nafrat, tinchlik va ziddiyat, shaxsiy erkinlik va ijtimoiy cheklovlar o'rtasidagi kurashdir. Mazkur tragediya yosh avlodni o'zaro tushunish, mas'uliyat, oqilona qarorlar qabul qilish va ijtimoiy kelishmovchiliklarni tinch yo'l bilan hal etishga da'vat etadi. Shu sababli ushbu asarni tahlil qilish nafaqat adabiy, balki ma'naviy va tarbiyaviy ahamiyatga ham ega.

“Romeo va Julieta” tragediyasining asosida Verona shahrida yashovchi Kapuletti va Montaguea oilalari o'rtasidagi ko'p yillik adovat turadi. Bu adovat jamiyatda tinimsiz ziddiyat, qo'rquv va keskinlikni yuzaga keltiradi. Romeo va Julieta o'rtasida boshlangan sof muhabbat shu ijtimoiy to'siqlar bilan to'qnash keladi. Ularning sevgisi tabiiy, samimiy va pok bo'lishiga qaramay, jamiyatning qat'iy tartiblari, oilaviy qarama-qarshiliklar bu munosabatning erkin rivojlanishiga yo'l qo'ymaydi. Shekspir ushbu konfliktni bosqichma-bosqich kuchaytirib, fojining paydo bo'lish sabablarini chuqur yoritadi.

Asarda Romeo samimiy, tuyg'uga beriluvchan va sevgi yo'lida jasorat

ko'rsata oladigan yigit sifatida gavdalanadi. Julieta esa yosh bo'lishiga qaramay, o'z qarorlarida qat'iy, irodali, sevgi uchun kurasha oladigan qiz sifatida tasvirlanadi. Har ikki qahramonning ruhiy olami nozik, his-tuyg'ulari esa chuqur va kuchlidir. Ularning xarakteridagi uyg'unlik, sevgi uchun xavfga tayyorligi tragediyaning dramatik ruhini kuchaytiradi. Shekspir ularni idealizatsiya qilmaydi, balki haqiqiy, tirik insonlar sifatida ko'rsatadi.

Fray Lourens, Merkutio, Tybald kabi ikkinchi plandagi qahramonlar syujetning harakatlantiruvchi kuchiga aylanadi. Fray Lourensning nekbin va oqilona rejasi, Tybaldning keskin xarakteri, Merkutio bilan yuzaga kelgan kelishmovchiliklar voqealar rivojida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi. Shekspir yordamchi obrazlar orqali jamiyatning turli qatlamlari, inson xarakterlarining xilma-xilligi va ziddiyatlarning ildizlarini ko'rsatadi. Aynan ana shu ikkinchi darajali harakatlar tragediyaning fojiali yakuniga olib keladi.

Asarda sevgi va nafrat, mehr-muhabbat va adovat o'rtasidagi ziddiyat asosiy mavzuni tashkil etadi. Shekspir jamiyat ichidagi dushmanchilikning naqadar zararli ekanini, avloddan-avlodga o'tib kelayotgan adovat qanday fojialarga sabab bo'lishini ko'rsatadi. Romeo va Julieta sevgisi shaxsiy baxt uchun kurashish, jamiyatning noto'g'ri qarashlariga qarshi chiqishning ramziga aylanadi. Tragediya insonni o'ylantiruvchi, bag'rikenglikka undovchi va tinchlikning qadriga yetishga chaqiruvchi badiiy kuchga ega.

Shekspir tragediya davomida dramatik vositalarni ustalik bilan qo'llaydi. Dialoglar, monologlar, keskin burilishlar, xatolar, tasodiflar va noto'g'ri qarorlar ketma-ketligi voqealar rivojini ta'sirchan qiladi. Muallif sahnalarni jonli, mazmunli va hissiyotga boy tarzda tasvirlaydi. Tragediyaning yakuniy sahnasi esa inson hayotining qanchalik mo'rt ekanini, nafratning qanday qaytarilmas oqibatlariga olib kelishini chuqur his qildiradi.

Xulosa

Uilyam Shekspirning “Romeo va Julieta” tragediyasi nafaqat ingliz adabiyoti, balki butun jahon adabiyotining bebaho merosi sifatida qadrlanadi. Asar mazmunida insoniyat tarixining eng abadiy mavzularidan biri — muhabbat va nafrat oʻrtasidagi keskin ziddiyat yotadi. Romeo va Julieta sevgisi ijtimoiy toʻsiqlar, oilaviy adovat va jamiyatdagi tartiblarning begʻaraz insonga qanday taʼsir koʻrsatishi mumkinligini yaqqol namoyon qiladi. Ularning fojiali taqdiri insonlar oʻrtasidagi tushunmovchiliklar, kek saqlash, bir-birini tinglamaslik kabi illatlarning naqadar ogʻir oqibatlariga olib kelishini eslatib turadi.

Asar yordamchi obrazlari, syujet dinamikasi va falsafiy mazmuni orqali jamiyatning oʻzida mavjud boʻlgan muammolarni ochib beradi. Shekspir insoniylik, bagʻrikenglik, oqilona fikrlash va tinchlikning zarurligi haqida chuqur maʼnoga ega xulosa chiqaradi. Romeo va Julieta sevgisi goʻyo ikki oila va ikki dunyo oʻrtasida koʻprik boʻlib, nafratning oʻrnini tinchlik va totuvlik egallashi kerakligini anglatadi. Tragediyaning yakuni ham dushman oilalarning oʻz adovatidan voz kechishi bilan tugashi bejiz emas; u asarning asosiy gʻoyasini tasdiqlab beradi.

Bugungi kunda ham asar oʻz dolzarbligini yoʻqotmagan. Zamonaviy jamiyatda ham insonlar oʻrtasidagi ziddiyatlar, notoʻgʻri qarorlar, ijtimoiy bosim, muhabbat va munosabatlarga nisbatan cheklovlar mavjud. “Romeo va Julieta” ana shunday global muammolarni eslatib, odamlarni bir-birini tushunishga, kechirimli boʻlishga, insoniy munosabatlarni qadrlashga daʼvat etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shekspir, U. *Romeo va Julieta*. Tarjima. – Toshkent: Gʻafur Gʻulom nomidagi Adabiyot va sanʼat nashriyoti, 2018.
2. Qodirov, N. *Jahon adabiyoti tarixi*. – Toshkent: Oʻqituvchi, 2016.

3. Karimov, B. *Shekspir ijodi va jahon dramaturgiyasi*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
4. Yo‘ldoshev, M. *Badiiy asar tahlili asoslari*. – Toshkent: Akademnashr, 2015.
5. Rasulov, A. *Adabiyotshunoslikka kirish*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2014.
6. To‘xtaboyev, H. *Jahon adabiyoti durdonalari*. – Toshkent: Sharq, 2019.
7. Islomov, Z. *Dramaturgiya va tragediya poetikasi*. – Toshkent: Fan, 2013.